

VEILEDER

FOREBYGGING AV VOLD I NÆRE RELASJONER

FRA BEKYMRING
TIL HANDLING

Innledning

Regjeringen ønsker en bred innsats for å forebygge vold i nære relasjoner. Utøvelse av vold er straffbare handlinger i strid med norsk lov, og et angrep på grunnleggende menneskerettigheter. Det er et alvorlig samfunnsproblem både ut fra helse-, likestillings-, oppvekst- og livsløpsperspektiv. Vold skal ikke unnskyldes eller bortforklares som et kulturfenomen eller annet som kan bidra til noen form for legalisering.

Lindesnesregionen ønsker å styrke arbeidet for å forebygge og å avdekke vold i nære relasjoner, slik at nødvendig hjelpetilbud og beskyttelse ivaretas. Alle må gjøre sitt for å forhindre at noen utsettes for vold, og når det gjelder barn må "Barns beste" være et overordnet prinsipp.

Mandal, Lindesnes, Audnedal, Marnardal og Åseral har tatt initiativ til å utarbeide denne regionale veilederen. Andre kommuner, blant annet Birkenes kommune, har laget lignende veiledere som Lindesnesregionen har sett til i utarbeidelsen.

Denne regionale veilederen er utarbeidet av en tverrfaglig og tverretatlig arbeidsgruppe som har bestått av: SLT koordinator, politi, jordmor, skole barnehage, helsestasjon, psykisk helse, familiestøtte, barnevern, familiekonsulent, voldskoordinator i Agder politidistrikt, RVTS (Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging) og IMDI (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet). BU (barne- og ungdomsrådet) i Mandal, tannhelsetjenesten, kommunelege og fastlege har også deltatt og kommet med innspill.

Veilederen har vært ute på høring i alle kommunene i Lindesnesregionen.

Trygghet til å handle

Veilederen inneholder kunnskap om vold, bekymrings-tegn og hva man skal gjøre når en bekymring oppstår. Den skal være et verktøy for å forhindre, avdekke og håndtere all form for vold i nære relasjoner. Ved bevisstgjøring og kunnskap om vold i nære relasjoner ønsker vi å formidle holdninger om nulltoleranse.

Veilederen skal bidra til at alle som arbeider og/eller er i kontakt med barn, unge og voksne, skal tørre å se, orke å høre og handle klokt.

Veilederen er rettet mot alle ansatte i førstelinje-tjenesten, men er også rettet mot alle innbyggere i kommunene.

Det kan være foresatte, øvrige familiemedlemmer, venner, medelever, naboer, kolleger, offentlige nettverk og/eller noen i foreninger, menigheter eller fritids-arenaer som har en bekymring knyttet til et barn, en ungdom eller en voksen.

Det er viktig å ha bevissthet om at vold utøves i alle samfunnslag og mot både kvinner, menn, barn, spedbarn, personer med funksjonsnedsettelse og eldre.

Denne veilederen har et livsløpsperspektiv, men er også spesielt rettet mot barn og unge.

Viktigheten av tidlig innsats

Forskning viser at det å bli utsatt for eller være vitne til vold kan føre til omfattende kognitive, sosiale, psykiske og fysiske problemer både på kort og på lang sikt. Konsekvensene kan også være livstruende.

Barn som er vitne til vold påvirkes direkte, og det er minst like skadelig som å bli utsatt direkte for vold. (1)

Dette viser viktigheten av å styrke det forebyggende arbeidet for å forhindre at gravide, barn, unge og voksne utsettes for vold.

I Norge antas det å være så mange som 20 000 barn som opplever grov vold i familien. I tillegg er det et stort ukjent antall barn som utsettes for mobbing, skremser, krenkende ord og så videre. (2)

Antall personer som utsettes for vold i nære relasjoner, er av et slikt omfang at det er definert

som et samfunnsproblem i Norge. Kostnadene anslås til 4-6 milliarder kroner årlig i Norge.

Omfangsundersøkelser gjennomført de siste årene anslår at mellom 75 000 og 150 000 personer årlig utsettes for vold i nære relasjoner.

Det er store mørketall, og vold mot eldre er et underkommunisert samfunnsproblem. Verdens helseorganisasjon, WHO, slår fast at 4-6 prosent eldre over 65 år daglig utsettes for vold og overgrep.

Mellom 20 og 30 prosent av drap som begås i Norge, er drap på nåværende eller tidligere partnere. (ibid)

"Man regner med at kun 25 prosent av volden kvinner utsettes for av nærstående, anmeldes". ("Et liv uten vold", s. 6)

1. "Et liv uten vold - Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017".

2. http://vfb.no/no/om_barn_og_psykisk_helse/nar_barn_er_parorende/for_deg_som_moter_barn_i_jobben/andre_utfordringer_i_familien/vold_i_nare_relasjoner/Mistenker+du+at+et+barn+bli+sl%C3%A5tt%3F.b7C_wlHM2N.ips

Kunnskap om vold

Vold i nære relasjoner er handlinger som har til hensikt å utøve eller opprettholde makt og kontroll.

Volden utøves ofte i hjemmet der en skulle forvente å være trygg. Volden trenger ikke skje daglig, men det kan oppleves slik fordi frykten for vold alltid er til stede. Det kan være en påkjenning å alltid måtte være i "beredskap", og en strategi kan være å undertrykke egne signaler og følelsesreaksjoner på fare. Dette kan innebære at en etter hvert kan oppfattes som likegyldig og distansert. Når barn går i konstant beredskap kan det resultere i endringer i hjernens fungering. Når dette blir en del av hverdagen kan det bli vanskelig å forstå hva som er "normalt" og hva som ikke er normalt. (1)

Overgripers mål er å påvirke den utsattes væremåte. For å unngå volden prøver den utsatte (både barn og voksne) å endre utøvers adferd gjennom sin væremåte. Denne tilpasningen betegnes som "med-avhengighet", og kan gjøre det enda vanskeligere å si ifra, eller bryte ut. Det kan ofte resultere i at den/de utsatte føler skam. Det kan også være smertefullt å ta inn over seg at barna lider, og som en del av en forsvarsmekanisme, kan en benekte at barna blir berørt. (ibid)

Ofte er det de som står personen nærmest som er de som utøver vold og overgrep. I tillegg opplever barnet også svik fra den andre omsorgspersonen som ikke evner å beskytte det. Dette setter barn i en ekstra vanskelig situasjon, fordi de er glade i og avhengige av dem begge. Barn er som oftest svært lojale mot sine foreldre og har store vansker med å "angi" dem. Dette kan medføre at mange barn sliter med lojalitetskonflikter, og bagatelliserer og underkommuniserer volden. Barn kan også utvikle et desorganisert tilknytningsmønster. Dette innebærer forstyrrede relasjonsmønstre til andre barn/voksne, og bruk av lite hensiktsmessige strategier. (2)

1. K. A. Glad, C. Øverli og G. Dyb (2010). Forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn, En kunnskapsoversikt. Nasjonalt kunnskaps-senter om vold og traumatisk stress

2. <http://www.hjelptilhjelp.no/Psykiske-problemer-generelt/hvordan-hjelpe-barnet-med-desorganisert-tilknytning>

NOEN BEGREPER

"Vold er enhver handling rettet mot en annen person som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje, eller slutte å gjøre noe den vil." (Isdal, 2003, "Alternativ til vold")

Vold i nære relasjoner er når offer og overgriper er knyttet til hverandre ved nære familieband eller på annen måte betyr mye for hverandre i hverdagen. Volden er også gjentakende og utøves over tid.

Fysisk vold

(eks: slag, spark, bitt, risting, kvelertak, vri arm, ørefik, klyping, "Shaken baby syndrom" eller filleristing)

Psykisk vold

(eks: trusler, kontroll, trakassering, mobbing, latterliggjøring, sjalusi)

Seksuell vold

(eks: seksuell trakassering, voldtekt, incest, kjønnslemlestelse)

Å være vitne til vold

Sosial vold

(eks: begrense kontakt med venner, familie og naboer)

Materiell vold

(eks: knuse eller trusler om å ødelegge ting, slå i vegg/dør)

Økonomisk vold

(eks: kontroll over økonomiske ressurser)

Latent vold

(eks: å være på vakt, vente på voldshendelser)

Vold som ledd i oppdragelse

(eks: klyping, slag, isolering, kontrollering)

Æresvold

(eks: tvangsekteskap, omskjæring, menneskehandel) Ære er i utgangspunktet et positivt begrep og forbindes med sosial anerkjennelse, selvfølelse, selvspekt, velferd, status og posisjon. Verdiene varierer i ulike samfunn, og det er ulike regler som definerer hva som gir, og ikke gir, ære. "Gjenoppsettelse" av ære innebærer ofte vold, og ofrene er ofte kvinner.

Noen bekymringstegn

Mange av symptomene på lista kan ha helt normale forklaringer. De kan også være symptomer på andre plager eller lidelser. Derfor er det viktig å se barnets plager i en større sammenheng.

FYSISKE SKADER hos barn bør alltid ha en god forklaring. Skader skal vekke mistanke når forklaringen som blir gitt ikke passer med skaden som blir funnet. Eksempler kan være at en beskjedne hendelse blir gitt som forklaring på en stor skade, at historien ikke stemmer med hva barnet selv kan være i stand til å klare, eller at forskjellige personer oppgir forskjellige forklaringer. Alle skadetyper kan skyldes vold, men noen skader er vanligere som følge av vold enn som følge av uhell, ulykker o.l.

Eksempler på fysiske skader som bør vekke mistanke er:

- blåmerker hos spedbarn og barn som ikke kan forflytte seg.
- blåmerker over bløtdelsområder som kinn, ytre øre, hals, overarmer, innsiden av lår, håndflater, fotsåler, rumpe eller kjønnsorganer.
- blåmerker som har en form som tyder på slag med gjenstand eller hånd.
- bruddskader før barnet kan gå.
- brannskader hos barn som ikke kan forflytte seg.
- brannskade på et område som en ikke forventer at vil komme i kontakt med varme gjenstander eller væsker ved en ulykke, for eksempel baksiden av hendene, fotsåler, rumpe eller rygg.
- brannskader med form etter gjenstand, f.eks. strykejern, krølltang eller sigarettmerker.
- skade på hals/nakke, rundt håndledd og ankler med "snøre"-mønster.
- flere blåmerker med samme form, ofte i gruppe.

FØLELSESMESSIGE, ATFERDSMESSIGE OG KROPPSLIGE SYMPTOMER

Mange barn som opplever vold eller seksuelle overgrep utvikler vansker med å regulere følelser, tanker, atferd og kropp. Vanskene viser seg imidlertid på forskjellige måter i ulike aldre og utviklingsfaser.

Noen av symptomene man kan observere hos barn som er utsatt for vold, seksuelle overgrep eller omsorgssvikt, er:

- urolig søvn og mareritt.
- problemer med konsentrasjonen.
- årvåkenhet/vaktsomhet/skvettenhet.
- oppskakende minner eller bilder av volden/overgrepene.
- fysiske smerter (både spesifikke og uspesifikke) som mye vondt i magen eller hodet.
- unormal engstelighet.
- utrygg og klengete oppførsel.
- er tilbaketrukket og har lavt selvbilde.
- udiskriminerende atferd hos små barn: barnet viser ingen spesiell tilknytning til foreldrene.
- unngåelsesadferd.
- tap av ferdigheter barnet tidligere har hatt (spesielt for små barn).
- tap av interesse for ting de tidligere har likt.
- flashbacks/dissosiasjon (blir fjern eller "faller ut").
- ha negative tanker om seg selv eller andre, f.eks. tanker om at en aldri kommer til å få et godt liv eller ikke kan stole på noen.
- gjør farlige eller utrygge ting, som selvskading eller rømmer hjemmefra.
- er ekstremt urolig og impulsiv.
- repetitiv lek.
- har seksualisert atferd (gjelder ved seksuelle overgrep).
- har aggressiv atferd.

http://www.bufdir.no/vold/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge/Mistenker_du_at_et_barn_er_utsatt_for_vold/

Barnesamtalen

Samtaleteknikken kan også brukes ovenfor ungdom og voksne. Skulle det være behov for mer kartlegging av bekymring om vold/overgrep, er det først og fremst barneverntjenesten, etter avtale med politiet, som gjennomfører en planlagt barnesamtale.

NÅR ET BARN FORTELLER OM VOLD/OVERGREP

Vær rolig, ta imot det barnet har å si, uten å avbryte barnets fortelling. Anvend aktiv lytting uten å stille direkte spørsmål; gi barnet mulighet til å utforske sin egen opplevelse av sin historie. Gjenta det siste barnet sier i en setning. Eksempler: "mamma er sinna..." "du er redd..." "pappa slår mamma" Anvend støtteord. Eksempler: "mm", "ja", "fortell", "fortell mer om det?" Vær tålmodig og la barnet få pauser - uten at du stiller spørsmål eller avbryter barnet.

Eksempel:

Du fortalte i stad ...
Fortell meg mer om det ... for ...
Jeg har ikke vært der, fortell så godt du kan ...
Fortell meg det slik at jeg forstår hva du mener ...
Hva skjer videre da?
Du har nå fortalt meg om ...

VIKTIG:

- Når barnet er ferdig med sin fortelling, bekreft det barnet har sagt, og tydeliggjør for barnet at alt det hun/han har sagt er viktig.
- Ikke lov barnet at du ikke skal si det til noen, selv ikke der barnet ber om det.
- Forklar barnet at du må snakke med noen andre voksne om det barnet har fortalt, men at du skal fortelle når du gjør det, og hvem du snakker med. HUSK at å gi informasjon er viktig!

Etter samtalen

- Skriv ned alt du og barnet har sagt - så ordrett som mulig.
- Ta kontakt med din leder, og drøft hva barnet har fortalt.
- Ta kontakt med barneverntjenesten, og drøft melding og videre saksgang med dem.
- Avtal konkret med barneverntjenesten at de avklarer opplysningene de har fått med politiet.

Lovregulerte plikter og rettigheter for offentlig ansatte

Taushetsplikt

Taushetsplikten skal sørge for å hindre at opplysninger om noens personlige forhold, blir kjent for uvedkommende. Men, taushetsplikten skal ikke være til hinder for å melde fra til politi og/eller barnevern når det er mistanke om at et barn utsettes for vold/sekssuelle overgrep, og/eller lever i vold

Avvergelsesplikt (strl § 196)

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.

Meldeplikt/opplysningsplikt

Dette er en plikt til å gi opplysninger. Alle offentlige instanser har plikt til å melde til barneverntjenesten om barn som utsettes for vold/sekssuelle overgrep, eller er vitne til vold. Enkelte instanser og tjenester har særlige lover som regulerer virksomhetenes bestemmelser om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.

Opplysningsplikten

Opplysningsplikten til barneverntjenesten omfatter både en plikt til å melde fra på eget initiativ og til å gi opplysninger ved pålegg fra barnevernstjenesten. Virksomhetenes egne rutiner skal følges når melding skal sendes barnevernet.

Informasjon om at melding gis til barneverntjenesten

I saker hvor det foreligger mistanke om at et barn blir utsatt for vold eller er vitne til vold i familien, er det barneverntjenesten eller politiet som vurderer om og når omsorgspersoner skal informeres.

Opplysningsrett

Den som sitter med opplysninger har adgang, men ikke plikt til å videreformidle opplysninger.

Anonymitet

Den som gir opplysninger til barneverntjenesten er ikke sikret anonymitet. Om barnet er utsatt for hendelser som kan utløse opplysningsplikten, f.eks. vold i hjemmet, skal melder gi seg tilkjenne. Ansatte i det offentlige kan ikke sende anonyme meldinger til barnevernet.

Anmeldelse

Vold i nære relasjoner er undergitt ubetinget offentlig påtale, og politiet bør i størst mulig grad ta ansvaret for at anmeldelse blir skrevet. Det er i slike saker ikke nødvendig for en fornærmet å anmelde det straffbare forholdet selv. Politiet kan på selvstendig grunnlag iverksette etterforskning. Det er viktig at det på forhånd foreligger nødvendig informasjon/dokumentasjon som danner grunnlag for videre straffesaksbehandling.

Dersom du ønsker å vite mer om de formelle bestemmelsene vedrørende taushetsplikt og opplysningsplikt. Se rapport fra Barne- og familiedepartementet, 2005, "Formidling av opplysninger og samarbeid der barn utsettes for vold i familien".

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/formidling-av-opplysninger-og-samarbeid-/id88169/>

Er du bekymret?

PRIVATPERSONER

Som voksen:

Har du mistanke om at et barn/ungdom utsettes for vold eller seksuelle overgrep, eller er vitne til dette. Ta bekymringen på alvor.

Rådfør deg med fagfolk:

Barnevern Sør	38 27 35 35
Barnevern Audnedal/Hægebostad	38 34 91 50
Agder Politi	02 800
Konsultasjonsteam	466 18 115
Barnevernsvakt (barnevern sør)	38 07 54 00
Vakttelefon/bakvakt (barnevern Audnedal/Hægebostad):	414 02 831

Som barn/ungdom:

Har du mistanke om at en venn eller medelev utsettes for vold eller seksuelle overgrep, eller er vitne til dette. Ta bekymringen på alvor.

Ta kontakt med en voksen du stoler på (for eksempel lærer, helsesøster):

Alarmtelefonen for barn og unge	116 111
Kontakt barnevern for råd	
Kontakt politi og rådfør deg	
http://www.ung.no/vold/	

Du kan drøfte bekymringen din anonymt!

Som privat person er du ikke bunden av samme regelverk som en offentlig ansatt. Men avvergelsesplikten er lik for alle.

Å melde fra er ikke å sladre, men å bry seg!

Alle ansatte i Mandal, Marnardal, Åseral, Lindesnes og Audnedal er personlig ansvarlig:

For å melde fra til politiet og/eller barnevern når en har en mistanke/bekymring om at et barn og/eller en voksen er utsatt for vold, seksuelle overgrep. Drøft bekymringen med kolleger og din leder.

Kontakt for råd og veiledning :

Barnevern Sør	38 27 35 35
Barnevern Audnedal/Hægebostad	38 34 91 50
Agder Politi og/eller etterforskningsleder	02 800
Konsultasjonsteam	466 18 115

Ved mistanke om at vold/seksuelle overgrep utøves av foreldre/omsorgspersoner skal disse ikke informeres om at melding sendes barnevernet.

Det er viktig å ivareta barns sikkerhet. Ved å informere foreldre om vår mistanke kan vi risikere å utløse ny eller alvorligere vold mot barnet, og vi kan risikere at barnet blir instruert til å ikke fortelle noe til oss hjelpere.

Det er barneverntjenesten eller politiet som vurderer om og når omsorgspersoner skal informeres.

Har du mistanke om eller er bekymret for at en voksen/eldre utsettes for vold og/eller overgrep?

Kontakt for råd og veiledning:

Vern for eldre	80 03 01 96
Politiet	02 800
Krisesenter	38 10 22 00
Familievernkontor	38 10 43 10
www.dinutvei.no	

Saksprosedyre i forbindelse med bekymringsmelding

Skriv ned dine observasjoner og bekymringer. Skriv gjerne eksempler på konkrete situasjoner/hendelser som beskriver din bekymring. Vær nøye med tid og sted for observasjonene. Husk at både politi og barnevern trenger mest mulig opplysninger.

Ikke ta kontakt med foreldre/foresatte dersom det er mistanke om vold og overgrep.

Ta bekymringen på alvor!

Gjør klart for deg selv hva du er urolig for.

Som offentlig ansatt har du meldeplikt.

Snakk med kolleger og nærmeste leder og/eller rådfør deg med leder.

Politi	02 800
(be om ekspertteam for vold og overgrepssaker)	
Barnevern Sør	38 27 35 35
Barnevern Audnedal/Hægebostad	38 34 91 50
Alarmtelefonen for barn og unge	116 111
Tverrfaglig konsultasjonsteamet (vold og seksuelle overgrep)	466 18 115
Kompetanseteam i Oslo (tvangsekteskap og kjønnslemlestelse)	478 09 050
Barnevernsvakt (barnevern sør)	38 07 54 00
Vakttelefon/bakvakt (barnevern Audnedal/Hægebostad)	414 02 831

Når barneverntjenesten mottar meldingen, plikter de å følge opp meldingen snarest eller senest innen en uke. Barneverntjenesten har ikke opplysningsplikt til melder, men "tar ofte kontakt" for samarbeid. Du som melder kan også kontakte barnevernet.

Hvis barnevernet henlegger saken og du mener det er uberettiget, kan du som offentlig ansatt eller som privatperson klage til Fylkesmannen 38 17 61 00.

Du kan også sende ny/nye bekymringsmeldinger til barnevernet.

VIKTIG!

Hvert barn er unikt, og det er det enkelte barns situasjon som må vurderes nøye.

Det må gjøres individuelle tilpasninger som er til barnets beste!

Håndtering av akutte situasjoner

Akutte situasjoner - Eksempler kan være:

- Et barn forteller om overgrep/vold (se Barnesamtalen side 9)
- Et barn kommer med fysiske skader, og det er mistanke om at skadene er oppstått som følge av vold/alvorlig overgrep
- Mistanke om at et barn skal reise ut av Norge for å omskjæres
- Et barn blir hentet/levret av ruset foresatt i barnehage, skole

Ta umiddelbart kontakt med:

- Politiet
- Barnevern (dagtid)
- Barnevernsvakten (kveldstid)

Politi, barnevern og varsler orienterer hverandre og samtaler om den videre prosess, oppfølging, hvilken informasjon som skal gis foresatt/e og hvem som er viktige samarbeidsaktører, for å best kunne ivareta barnet.

Politiet starter etterforskning. Skal barn avhøres skal det skje innen tre uker etter anmeldelsesdato. Tilrettelagte avhør skjer på Statens barnehus.

Barnevernet ivaretar barnet i samarbeid med andre kommunale instanser og undersøker saken.

Avvergelsesplikten strl. § 196 (se side 11)

Et godt samarbeid med foreldre/omsorgspersoner er viktig, men det må ikke være styrende for hva vi gjør eller ikke!

BARNES BESTE SKAL ALLTID VÆRE OVERORDNET!

Hva når saken henlegges?

Politiet kan henlegge saken pga. manglende bevis. Dette trenger ikke bety at politiet ikke tror på meldingen, men at det stilles strenge krav til bevisførsel. Barneverntjenesten kan ut ifra bevismangel henlegge en bekymringsmelding. Fylkesnemnda kan avvise barneverntjenestens vedtak, for eksempel tvangsvedtak om omsorgsovertagelse.

Melder kan klage til fylkesmannen dersom en mener avgjørelsen er feil. Det kan sendes ny bekymringsmelding til barnevernet.

Det er viktig at det tidlig i prosessen etableres et tverretattlig samarbeidsnettverk, som følger opp og ivaretar de berørte partene og spesielt hvis en sak blir henlagt.

Viktige samarbeidspartnere

Familiens hus	Kontaktinformasjon til alle kommunale tjenester:	
Helsesøster	Mandal servicekontor	38 27 30 00
Psykisk helse	Lindesnes servicekontor	38 25 51 00
Hjemmesykepleie	Audnedal servicekontor	38 28 20 00
Omsorgssenter	Marnardal servicekontor	38 28 90 00
Kommunepsykolog	Åseral servicekontor	38 28 58 00
Familieterapeut/familiesenter/familiestøtte		
Fastlege	ABUP	38 17 74 00
Tannlege	(avdeling for barn og unges psykiske helse)	
Fysioterapeuter		
Sinnemestringsinstruktører	Familiekontoret (Kristiansand)	38 10 43 10
Kommunenes Barneansvarlig		
Kommunenes kriseteam (kommuneoverlege)	TOO team	
Økonomisk rådgiver	- spesialtilpasset tannhelsetilbud til personer som har vært utsatt for tortur, overgrep og/eller har tannlegeskrekk	
Boligkontor	http://www.vaf.no/tjenester/tannhelse/tannlegeskrekk/	
Nav		
Frivilligsentralen		

Viktige samarbeidspartnere

Barnevern Sør	38 27 35 35	Kompetanseteam Oslo (Tvangsekteskap og kjønnslemlestelse)	478 09 050
Barnevern Audnedal/Hægebostad	38 34 91 50	ATV (Alternativ til vold)	993 01 234
Barnevernsvakta	116 111	http://atv-stiftelsen.no/behandling/3	
Politiet	02 800	Et tilbud til mennesker som utøver vold i nære relasjoner	
- Politiets familievoldskordinator			
- Politiets sedelighetavdeling			
Tverrfaglig konsultasjonsteam	46 61 81 15	RVTS	926 94 100
Legevakt og Voldtektmottak	38 07 69 00	(Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging)	
Alarmtelefon for barn og unge	116 111	http://sor.rvts.no/	
http://www.116111.no		Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress	22 59 55 00
Stine Sofies Stiftelse	37 29 40 90	https://www.nkvts.no/tema/vold-og-overgrep-i-naere-relasjoner/	
http://veilederen.stinesofiesstiftelse.no/index.php		Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	
Familiekontoret (Kristiansand)	38 10 43 10	http://www.bufdir.no/vold/	
http://www.bufdir.no/Familie/Kontor/Kristiansand/		Barneombudet	22 99 39 50
Vest-Agder krisesenter	38 10 22 00	http://barneombudet.no/	
Aust-Agder krisesenter	37 01 32 80	Statens barnehus i Kristiansand	992 57 161
http://www.krisesenteret.no/		http://www.statensbarnehus.no/barnehus/kristiansand/?lang=nb	
Ressurscenter for menn	22 34 09 60	Redd Barna	22 99 09 00
http://reform.no/		http://www.reddbarna.no/forstyr	
Krisetelefon for menn	913 66 524	http://www.ung.no/	466 15 000
Krisesentersekretariatet		NAPHA	
http://www.krisesenter.com/om-oss/om-oss		Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid	
Vern for eldre - nasjonal kontakttelefon	800 30 196	http://www.napha.no/search/?pageNumber=0&q=vold+i+n%C3%A6re+relasjoner	
http://www.vernforeldre.no		Mental helses hjelpetelefon	116 123
Nasjonal veiviser ved vold og overgrep (mot eldre)			
www.dinutvei.no		Bekymringstjenesten Voksne for Barn	
SMOS	38 07 11 11	Bekymring.no	
(Senter mot seksuelle overgrep - Agder)			
http://smso-agder.no/			
IMDi	24 16 88 00		
(integrerings- og mangfoldsdirektoratet)			
http://www.imdi.no/			

Helsetjenestens rolle

Helsetjenesten består av mange selvstendige tjenester på flere nivåer, som yter helsehjelp både til barn og voksne: fastlege, legevakt, jordmor, helsestasjon, skolehelsetjenesten, psykisk helse, familiesenter/familiekonsulent, hjemmesykepleien, ansatte på omsorgssentre og kommunens kriseteam.

Dersom helsepersonell gjør observasjoner eller får opplysninger som gir grunn til uro for at et barn blir utsatt for vold eller lever med i vold i nær relasjon, har helsepersonell plikt til å melde fra til barnevernet. I slike tilfeller kan helsepersonell gi taushetsbelagte opplysninger til barnevernet samt til nødretter (jf. helsepersonell-loven § 33 og § 31).

For å gi den aktuelle familien tilstrekkelig beskyttelse, kan det i enkelte tilfeller være viktig å melde fra til politiet samtidig som man melder til barnevernet. Helsepersonell kan ha opplysningsrett etter helsepersonelloven § 23 nr. 4 i situasjoner hvor det

foreligger truende farer. Dette vil kunne være like alvorlige situasjoner som de som utløser opplysningsplikt til barneverntjenesten etter helsepersonelloven §33.

Kommunens kriseteam kan være en viktig samarbeidsaktør i saker med vold i nære relasjoner.

(Veileder fra Helsedirektoratet "Mestring, samhörighet og håp" pkt. 5.2.3)

<https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/mestring-samhorighet-og-hap-veileder-for-psykososiale-tiltak-ved-kriser-ulykker-og-katastrofer>

Helsepersonell-loven: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64/KAPITTEL_6

Lov om barneverntjenester § 6.4 Opplysningsplikten: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Legenes rolle

Fastleger og legevaktsleger kommer i kontakt med et stort antall personer, og har en viktig rolle for å avdekke vold både mot barn, voksne og eldre. De har ofte god lokalkunnskap om forholdene i familier, og er mange ganger i posisjon til å kunne oppdage tidlige tegn på vold i nære relasjoner. Fastlegen kan spille en sentral rolle i å hjelpe en pasient som opplever å bli utsatt for vold.

Alle barn blir kalt inn til kontroller med lege og helsesøster ved følgende alder: seks uker, seks måneder og ett år, samt i forbindelse med skolestart. Noen kommuner gjennomfører også legekontroll på fire år. Her vurderes samspill mellom foreldre og barn, og det gjøres rutinemessige undersøkelser. Fastleger ser barn mer sporadisk i forbindelse med

sykdom og skader. Ved mistanke om omsorgssvikt, har helsepersonell plikt til å varsle barnevernet. De har også avvergelsesplikt og opplysningsplikt overfor barnevernet i undersøkelsessaker.

Fastlegene er sentrale i å kunne avdekke vold mot eldre og også mot demente personer. Både fastleger og legevaktsleger vil kunne møte personer som er blitt utsatt for vold, og har akutte skader. I den sammenheng er dokumentasjon av funn og hendelsesforløp, helt sentralt.

"Veileder for behandlere som skal dokumentere skader som kan ha strafferettslige konsekvenser". Den rettsmedisinske kommisjon, R. Rosenqvist 2007

Tannlegenes rolle

Den fylkeskommunale tannhelsetjenesten i Vest-Agder kaller inn alle barn mellom 3-18 år jevnlig til undersøkelser.

Ved undersøkelsen danner vi oss et inntrykk av samspillet mellom barn og foreldre/foresatte, samt barnets generelle helse og utvikling.

Vi har således mulighet til å se tegn til omsorgssvikt, vold og ulike former for mishandling.

Tannhelsepersonell har plikt til å varsle barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt.

Barneverntjenestens rolle

Barneverntjenesten yter tjenester etter barnevernloven. Formålet med loven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, jf. § 1-1. Det skal gripes inn når et barn ikke blir godt nok ivaretatt av sine foreldre eller andre primære omsorgspersoner.

Barneverntjenesten har et sentralt ansvar for barn som utsettes for vold i familien.

De har rett og plikt til å undersøke barnets omsorgssituasjon når det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter barnevernloven. Dersom undersøkelsen avdekker at barnets omsorgssituasjon ikke er tilfredsstillende, kan det iverksettes tiltak for å bedre denne. Tiltak skal i størst mulig grad være basert på frivillighet. Et overordnet mål er at man skal få til gode hjelpetiltak sammen med foreldre. I tilfeller hvor barnet ikke kan gis tilstrekkelig hjelp og beskyttelse ved frivillige tiltak, kan det iverksettes tiltak uten samtykke. Tvangsvedtak må stadfestes av fylkesnemnda etter gitte frister. Alle vedtak barneverntjenesten eller fylkesnemnda fatter kan påklages til overinstans (Fylkesmannen).

Dersom det foreligger mistanke om at et barn blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep, kan barneverntjenesten gi pålegg om at barnet skal bringes til sykehus eller annet egnet sted for undersøkelse. De kan kreve bistand fra politiet til gjennomføringen av undersøkelser dersom dette er påkrevd.

I forbindelse med en undersøkelsessak vil det ofte være nødvendig å innhente opplysninger fra andre instanser og tjenester som kjenner barnet og familien. Andre offentlige myndigheter har plikt til å gi opplysninger til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller utsatt for andre former for alvorlig omsorgssvikt - opplysningsplikt til barnevernet.

Dette gir barneverntjenesten en særlig mulighet til å avdekke om et barn er utsatt for vold i familien.

I saker der barn utsettes for vold i familien, kan det være et stort behov for samarbeid mellom ulike instanser og tjenester, blant annet for å koordinere og samordne oppgavene.

Barnevernloven:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

(ny barnevernlov er under utarbeidelse.)

“ Barnevernet kan aldri gjøre en god nok jobb alene, vi er avhengige av at noen sier i fra. ”

Barnevernet

Barnehagens rolle

Jf. barnehageloven skal barnehagepersonalet i sitt arbeide være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side.

Uten hinder av taushetsplikt skal barnehagepersonalet (alle ansatte har en selvstendig og personlig plikt) på eget initiativ sende bekymringsmelding til barneverntjenesten når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 6.4.

Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger jf. barnehageloven § 22. Opplysninger skal normalt gis av styrer. Ved ordinær bekymringsmelding bør barnehagen informere foreldrene, om deres bekymring og at de sender en bekymringsmelding til barneverntjenesten. Ved mistanke om vold/overgrep skal

barnehagens personale drøfte dette med lederen som kontakter barneverntjenesten.

Foreldre informeres ikke i slike tilfeller.

Barnehagen har behov for å ivareta tillitsforholdet til barnet og barnets foresatte/omsorgspersoner. Dette betyr at barnehagen kan komme opp i situasjoner der det kan være vanskelig å ta stilling til hvilken fremgangsmåte som bør følges.

Barnehageloven:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Skolens rolle

Skolene og PP-tjenesten reguleres primært av opplæringsloven. Skolen kan få informasjon om at barn kan være utsatt for vold i familien ved at eleven selv, elevens omsorgspersoner, medelever, eller andre, på eget initiativ kommer med opplysninger. Personal som er knyttet til skoler, skolefritids-ordninger og PP-tjenester vil kunne gjøre egne observasjoner og få mistanke om at et barn utsettes for vold og alvorlig omsorgssvikt. Personalet i skolen skal i sitt arbeid være oppmerksomme på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenesten, jf. opplæringsloven § 15-3. Ved mistanke om vold og/eller overgrep skal foreldre ikke informeres.

Skolen kan komme opp i situasjoner der det kan være vanskelig å ta stilling til hvilken fremgangsmåte som

vil være best for eleven. Innen rammen av regelverket om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt beskrevet i denne veilederen, må skolen forsøke å finne frem til den fremgangsmåten som er best for eleven bl.a. i lys av de ovennevnte hensyn.

I undersøkelsesfasen kan skolen være en viktig kilde både for barneverntjenesten ved en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon, og for politiet ved en eventuell etterforskning. Gjennom sin daglige kontakt med barnet, vil skolen dessuten ha en viktig funksjon i forhold til å støtte og følge opp et barn som kan være eller er utsatt for vold i familien.

Opplæringsloven
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Politiets rolle

Politiets hovedoppgave der barn utsettes for vold i familien er å iverksette nødvendige tiltak for å bringe volden til opphør. Videre er det politiets oppgave å etterforske saken og eventuelt straffeforfølge voldsutøveren.

Politiet (påtalemyndigheten) kan også nedlegge besøksforbud dersom det er grunn til å tro at det ellers vil bli begått ny vold. Voldsalarm, relokalisering og adressesperre er andre mulige beskyttelsestiltak. Politiet skal i disse sakene bestrebe seg på å gjennomføre en rask og effektiv etterforskning, bruke tvangsmidler målrettet, foreta en rask og planmessig avgjørelse og bidra til at saken får en rask behandling i rettsapparatet.

Ved anmeldelse eller annen melding om familievold skal politiet vurdere bruk av nødvendige beskyttelsestiltak og sørge for at ofre for vold og trusler settes i kontakt med etater, institusjoner og organisasjoner som kan tilby adekvat hjelp.

For å sikre en helhetlig, ensartet og kvalitativ god behandling av voldssaker i nære relasjoner, ble det fra juli 2002 etablert en ordning med familievoldskoordinatorer i alle politidistrikt. Det er utpekte tjenestemenn og -kvinner som har god kunnskap om andre etater, institusjoner og organisasjoners mulighet til å bidra i forbindelse med oppfølging av voldsofre. Koordinatorer er tillagt distriktsovergripende ansvar og skal blant annet være en ressursperson mellom driftsenheter, bistå i kompetanseoppbyggende arbeid i politiet, initiere gode rutiner med samarbeidspartnere og være en ressursperson mellom politi og ofre.

Sosialtjenesten i NAVs rolle

Sosiale tjenester omfatter i hovedsak tjenester og oppgaver regulert i lov om sosiale tjenester i NAV. Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet, herunder at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig, og fremme overgang til arbeid, sosial inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet. Loven skal videre bidra til at utsatte barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Loven skal også bidra til likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer. Dersom ansatte i NAV gjennom sin kontakt med brukere får mistanke om at barn blir utsatt for vold og rus i familien skal de varsle barnevernet om sin mistanke/bekymring umiddelbart.

<https://www.nav.no/no/NAV+og+samfunn/Samarbeid/For+kommunen/Nyttig+a+vite/lov-om-sosiale-tjenester-i-nav>

“ Vi har glemt det gode gamle kollektive ansvaret. Nabokjerringer som følger med og kjefter når noen får juling eller blir mobbet, er der ikke lenger. Vi må få folk til å bry seg om hverandre igjen. Det er ikke så farlig å engasjere seg i andre som folk tror. ”

Gro Harlem Brundtland

Nyttig litteratur og fagartikler

Et liv uten vold

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017, Justis- og beredskapsdepartementet

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/et-liv-uten-vold/id733697/>

Å leve med vold i familien

Rapport fra Barneombudets ekspertgruppe med barn som har erfaring fra vold i familien

<http://barneombudet.no/for-voksne/vare-publikasjoner/rapport-om-a-leve-med-vold-i-familien/>

Forebygging av fysiske og seksuelle overgrep mot barn

En kunnskapsoversikt 2010

<https://www.nkvts.no/rapport/forebygging-av-fysiske-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-en-kunnskapsoversikt/>

Hvorfor oppdager vi ikke overgrep mot barn?

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Kronikk-Hvorfor-oppdager-vi-ikke-overgrep-mot-barn-7847436.html>

Omsorgssvikt og nevrobiologi:

Slik skades barnets hjerne av omsorgssvikt

<http://www.hjelptilhjelp.no/Sorg-og-traumer/omsorgssvikt-og-nevrobiologi-en-hjerne-i-konstant-alarmerberedskap>

Når den som skulle være trygghetsperson blir kilden til frykt

<http://www.hjelptilhjelp.no/Psykiske-problemer-generelt/hvordan-hjelpe-barnet-med-desorganisert-tilknytning>

NOU 2012: 5

Bedre beskyttelse av barns utvikling

Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2012-5/id671400/>

Handlingsplan mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet (2013-2016)

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/handlingsplan-mot-tvangsekteskap-2013-20/id732759/>

Barndommen kommer ikke i reprise

Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom (2014-2017)

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/barndommen-kommer-ikke-i-reprise/id744482/>

Åseral

Audnedal

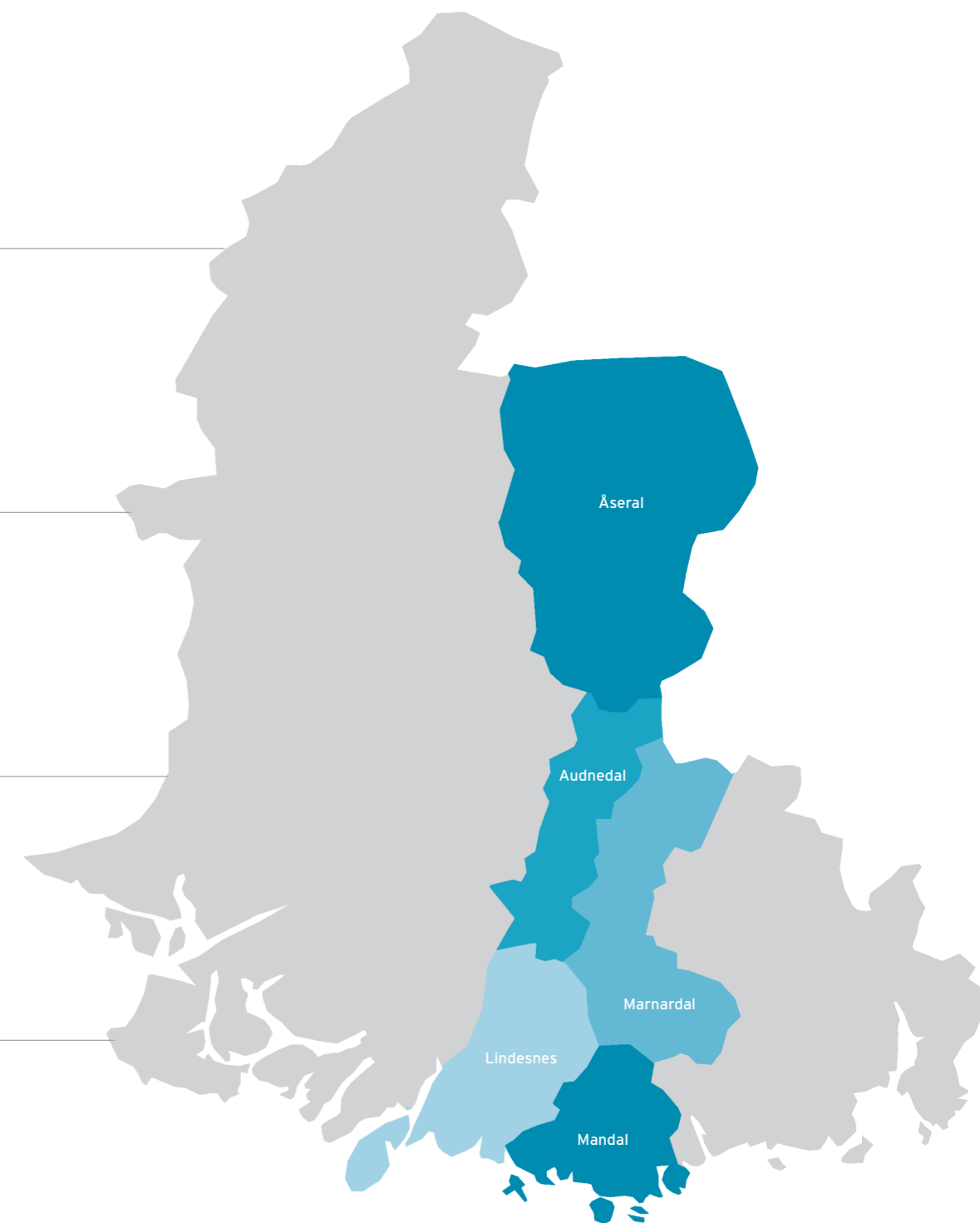
Marnardal

Lindesnes

Mandal

LINDESNES | REGIONEN

Audnedal kommune

Audnedal rådhus, 4525 Konsmo
Tlf.: 38 28 20 00 Faks: 38 28 20 99
E-post: info@audnedal.kommune.no
www.audnedal.kommune.no

Åseral kommune

Rådhuset, 4540 Åseral
Tlf.: 38 28 58 00 Faks: 38 28 58 01
E-post: post@aseral.kommune.no
www.aseral.kommune.no

Marnardal kommune

Marnardal rådhus, 4534 Marnardal
Tlf.: 38 28 90 00 Faks: 38 28 90 99
E-post: service@marnardal.kommune.no
www.marnardal.kommune.no

Lindesnes kommune

Rådhusveien 9
Postboks 183, 4524 Sør-Audnedal
Tlf.: 38 25 51 00 Faks: 38 25 88 35
E-post: postmottak@lindesnes.kommune.no
www.lindesnes.kommune.no

Mandal kommune

Ytre Sandgate 25
Postboks 905, 4509 Mandal
Tlf.: 38 27 30 00 Faks: 38 27 30 01
E-post: fellespost@mandal.kommune.no
www.mandal.kommune.no